

Proč demonstrovali?

Vzdělávací cíl: Žáci získají prostřednictvím analýzy málo známých fotografií konkrétnější představu o aktivitách německých sociálních demokratů ve 30. letech v Československu. Na obecnější rovině mohou reflektovat soužití Čechů a Němců v prvorepublikové společnosti.

Klíčová slova: národnostní problémy ČSR, nacismus, německá sociální demokracie, dobové perspektivy, otvíráme otázku

Práce s prekoncepty:

Poznámky:

SDÍLENÍ ZNALOSTÍ A PŘEDSTAV SPOJENÝCH S TÉMATEM CVIČENÍ (5 min.)

❓ Co víte o Němcích žijících v Československu? ❓ Jak mohli vnímat vznik Československa, ve kterém se v roce 1918 ocitli? ❓ Co jsou to Sudety? Víte, kde tento region leží?

Práce s jednotlivými slidy:

1 ZKOUMÁNÍ FOTOGRAFIE (5 min.)

Prohlížení fotografie s pomocí lupy, čtení popisku.

Na transparentu na fotografii je německý nápis „Es lebe Masaryk!“ = „Ať žije Masaryk!“ Fotografie pochází z průvodu k oslavám 1. máje 1935 v Českém Krumlově.

2 ANALÝZA FOTOGRAFIE (3 min.)

Označování důležitých prvků na fotografii a jejich popis.

3 POPIS DĚNÍ NA FOTOGRAFII (10 min.)

Formulování hypotézy ohledně situace, kterou fotografie zachycuje. Odpovídání na otázku na základě předchozí analýzy snímku: ❓ Kdo jsou lidé na snímku a proč se shromáždili?

Jedná se o průvod německých sociálních demokratů, konkrétně jejich ozbrojené složky Republikánská obrana. Účastníci vyjadřují svými hesly v češtině a němčině podporu Československu a demokratickému zřízení.

4 ZKOUMÁNÍ DALŠÍCH PRAMENŮ A DOPLNĚNÍ HYPOTÉZY (7 min.)

Fotografie s označenými postavami a prvky je doplněna o popis, který osvětluje časové a místní souvislosti. Žáci dále prohlížejí doplňkovou galerii s dalšími snímky z průvodu a červeně doplňují do fotografie nové informace či upravují svůj původní popis.

Fotografie v doplňkové galerii poskytují žákům další informace, které mohou využít při popisu hlavního snímku. Důležitá jsou další hesla: „Dem Volke Arbeit“ = „Lidu práci“, „Weg mit Henleinfaschismus!“ = „Pryč s henleinfaschismem!“ V průvodu se objevují české i německé nápisy (např. „Der Republik Sicherheit“ = „Republice bezpečnost“), je zřejmé, že průvod chtěl oslovit jak Němce, tak Čechy. Ideologickou pozici lidí v průvodu mohou dále objasnit česká hesla: „Zdar prezidentu Masarykovi a republice“ či „Braňte republiku proti válce a fašismu“. Zaměření hesel v průvodu ovlivnily blížící se parlamentní volby, které se v ČSR konaly 19. května 1935. Se ziskem více než 15 % hlasů v nich zvítězila Sudetoněmecká strana vedená Konrádem Henleinem. Německá sociální demokracie získala 3,6 %, což představovalo téměř 300 tisíc hlasů.

5 ZODPOVĚZENÍ OTÁZEK (5 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy fotografií a doprovodného textu odpovídají na závěrečné otázky: **?** Z jakého důvodu mohla být tato demonstrace v Českém Krumlově svolána? **?** Na co byste se chtěli demonstrujících lidí zeptat?

Žáci mohou formulovat řadu mylných hypotéz (demonstrují Češi, nápisy v němčině mají přesvědčit Němce), důkladná práce s hesly a dobovým kontextem by je však měla vést k podloženým závěrům. Lze předpokládat důraz na národnostní vymezení skupiny (Němci hájí své národní zájmy) a opakování ustálených stereotypů (všichni Němci byli nacisté). Důkladná analýza fotografií může povrchní závěry problematizovat (dvojjazyčné nápisy, dělnický svátek, oslava Masaryka). Z transparentů mohou žáci dále vyčíst levicové zaměření průvodu.

Učitel může žáky vést k hlubší reflexi: **?** Co víte o německých sociálních demokratech? O antifasístech?

? Mohou vám něco z toho napovědět další prameny z doplňkové galerie?

Německá menšina v ČSR měla různé ideové zaměření. Vznik ČSR v roce 1918 nepřivítali takřka žádní německy mluvící obyvatelé. Pozice menšiny v novém státě jim nevyhovovala, představovali si připojení k německy mluvícím sousedům - Rakousku nebo Německu. Na začátku 20. let se začaly formovat německé politické strany rozhodnuté podílet se na demokratickém parlamentním systému. Jednou z nich byla i německá sociální demokracie sdružující německy mluvící levicově orientované voliče. Vznikla v roce 1919 a z voleb roku 1920 vyšla jako nejsilnější německá strana. V letech 1929–38 byla součástí vládní koalice. Stála v opozici vůči německému nacionalismu, rostoucímu ve 30. letech v důsledku dopadů hospodářské krize na pohraničí, zejména vůči Konrádu Henleinovi a jeho Sudetoněmecké straně.

V září 1938 příslušníci německé sociální demokracie vyzbrojení čs. úřady bojovali v pohraničí proti sudetoněmeckým povstalcům. Po vyhnání Čechů ze Sudet (1938) museli tito Němci z pohraničí rovněž odejít. Československé úřady údajně vrátily do zabraných Sudet asi 20 tisíc německých antifasistů, z nichž zhruba polovina skončila v koncentračních táborech nebo byla jinak perzekuována nacisty.

Český Krumlov hraje v česko-německých dějinách důležitou roli. V Benešových plánech měl být jedním z center obrany proti případnému německému útoku, současně mezi 30. zářím a 3. říjnem 1938 zde došlo k bojům mezi československými občany a nacistickými vojáky, kteří se snažili převzít moc nad městem ještě před oficiálním datem vyklizení města.

Další možnosti zapojení do výkladu:

- Učitel může zapojit do výuky otázku pohraničí (zejména nachází-li se škola v oblasti bývalých Sudet) s pomocí historické nebo současné mapy ČR. **?** Kde přesně byla hranice mezi územím Sudet a protektorátu?
? A co naše obec?
- V rámci výuky lze zohlednit paměťovou rovinu: **?** Vzpomíná současná česká společnost na německé antifasisty? **?** Proč si myslíte, že se činy německých antifasistů v ČR moc nepřipomínají? **?** Jaký je přínos takové připomínky? **?** Proč si myslíte, že v ČR existuje jen jedna [pamětní deska](#) připomínající německé antifasisty? Pro detailní analýzu nechte žáky používat Wikipedii.
- Posílení obecnějšího přesahu cvičení: **?** Na koho/ na jaké skupiny odbojářů či obětí nacismu se v ČR moc nevzpomíná? **?** V čem může být toto vzpomínání problematické?